

Hárs József:

Amit szabad Jupiternek...

Jöhet, mehet, ahogy tetszik. Este kártyaparti. És mi legyen holnap?

Az ügyvéd eltűnődve nézett le az utcára. Miért bámul fel ez a fiatalember? Még mindig. És még mindig. Most egy pillanatra oldalra néz. Jellegzetes arcél. Ismerős? Nem. Csak jellegzetes.

Őt ne fixírozza senki se — sűrűsödött benne az indulat. Értjük? Tűrhetetlen!

— Tessék?

Hangosan beszélt volna?

— Nem, nem szóltam semmit sem — lépett vissza az íróasztalához. (Azért sem hoz ki a sodromból. Azért sem. *Azért sem.*)

Manci előhúzott egy színes fejű gombostűt a bársonypárnából, és óriási műgonddal piszkálni kezdte a hatalmas, kopott Remington betűiből a koszt. Még a nyelvecskéje hegyét is kidugta feléjük. Legfőképpen az „e” tömődött el a fekete masszával, hiszen megszámlálhatatlanul sok fellebbezést kellett kipüfölnie a hosszú karú, kopogó szerkezetből. És egy l-lel, mert az öreg ragaszkodott nemcsak a csokornyakkendőhöz, mindenkor a kalaphoz és (beleértve a kamásnit) egyéb úri rekvizitumokhoz, hanem a hajdani principálisától tanult helyesíráshoz is.

Szombat délután volt, odakint még melegen sütött a nyár fáradhatatlan Napja. Ezt nagy N-nel írta, sőt csupa nagybetűvel, csak érezné már fiatal, rugalmas bőrén a sugarait. (Már amennyit az illem beenged.) Egy oldalpillantás a főnökre. Nem mozdul. Megvonta a vállát. Legyen még a g.

Utálta a g-t, olyan, mint egy bögöly a strandon. A nagy lófejével. Na, kedves uram, mehetek már haza?

Korláth úr — doktor Korláth vagyok — növekvő elégedettséggel legeltette tekintetét az asztalára feltornyozott iratkötegen. Végére jártak az ügynek. Ő meg ezt írta volna csupa nagybetűvel. Hiába, az ízlések különbözők.

— Manci, eleget dolgoztunk ma. Sőt. Eleget dolgoztunk ezen a héten. Mit szólna, ha holnap összehoznánk egy olyan igazi görbe napot. (Kis taknyos, mit gondolsz, miért vettelek föl? Csak gépírónőnek?)

A lánynak megállt a keze a levegőben. Vasárnap az egyetlen szabadnapja. Mi lesz ebből? Hogy jó nem, az biztos. Fejében némán peregni kezdett az elmúlt napok filmje, tele a főnök egyre sűrűsödő célzásaival, egészen a szakadásig:

— Holnap? Holnap jönnek a Toncsi néniék. Készülni kell. Nem hagyhatom anyámat egyedül.

— Múlt vasárnap is baracklepényt sütöttek a vendégeknek. Születésnap?

— Igen, születésnap.

— Érdekes, a múlt vasárnap is az volt.

Zavart csönd.

— Tudja, hogy sárkányeregetés lesz nálam? Már jeleztem néhányszor. Ám holnaptól (sőt: ma estétől) valóban szalma vagyok! — húzta ki magát. — Nem akar uszodába menni? Szívesen elkísérem. Utána beülünk egy vendéglőbe, aztán, ha még mindig kedve van hozzá, lehet baracklepényt sütni.

— És konflissal mennek ki az indóházba? (Csak már indulnának!)

— Annyi időm még van, hogy hazakísérjem.

— Köszönöm — nézett le Manci az utcára.

Az ügyvéd ágaskodott: — Nehogy mindenféle...

— Az unokatestvérem vár odalent.

— A kuzinja? — döbrent meg. — De kisasszony! Egy... egy fiatalember! Mit szól ehhez a világ? — Igazította meg az orrán a csiptetőjét.

Igaz, a világ sokat változott a nagy háború óta. Ám most éppen kanyarodunk visszafelé a régi erkölcsökbe. Nem? Vagy mégsem? — nézett szúrósan a gépíró nő szemébe. Kínos hallgatás.

— Lehet, hogy vele jött anyám is — nyögte ki végre a lány, majd sietősen rendbe szedte magát, s indult kifelé. Nyomában az öreg.

— Akkor is fenntartom az ajánlatomat — hallotta a háta mögül.

— Az anyja? Kerítőnő! — merengett az úr. — A kuzin! Haha! Egy zsidó! És hazaballagott.

+ + +

Megvárta a kalauzok sípszavát a peronon. Felesége a kupé ablakában. Talán még most is mondja a komissiók végtelen sorát. Hiába, messze utazik, nem hagyhatja férjurasat feladatok nélkül. Hogy ideje le legyen más nőkre gondolni. Rettenetesen féltékeny. Különösen azóta, hogy Mancit az alkalmazottja. (Nem csodálom! — csettintett.)

Hatalmas gőzfelhő terjedt szét a mozdony dugattyúja felől, a kocsisor megrázkódott, a kerekek engedelmesen forogni kezdtek. A kazánba lapátolt szén füstté gomolyogva szórta a kormot az ablakok felé.

No, ebből elég. È pericoloso sporgersi — reménykedett az úr, majd hátat fordított a szerelvénynek, és gyorsuló léptekkel indult a Kaszinó felé.

A fiatalember virággal várta Mancit. Micsoda illat! Egy pillanat alatt elszállt az akták szaga. És vele a hét, az úr, minden. A Promenádon keresztül mendegéltek hazafelé. A kevésszámú padon — kibicek gyűrűjében — bösz sakkozók ültek. A gazda nagytestű ebét sétáltató cseléd nehezen birkózott a futkározni akaró állattal. Nőrsz terelte a matróruhás gyerekeket a délutáni tanításból. A csillapuló hőségéből nyújtózkodva éledt a város. Csak el ne romoljon holnapra az idő.

A kapu előtt még felnéztek a fakóvá szelődült égre. Óvatos csók, ijedt körbepillantás. Túloldalt mozdult egy függöny. Öregasszony, nem lát idáig. A jó házból való úrleány belépett az otthon hűvösébe. Holnap, igen holnap kimegyünk az uszodába! — visszhangzott mindkettőjükben az egyszerre kimondott remény. Most már külön-külön számolták ki magukban, hogy mit is jelent ez a véletlen egybeesés.

+ + +

Korláth úr felrakta a szalmakalapját és nem akármilyen botját a fogasra, majd elindult a törzsasztala felé. Már várták. — Holnap is jövök! — közölte előre a társasággal. Ragyogott a képe, kérdezni sem kellett, hogy megtörtént-e a sárkányeregetés.

— Nálunk nincsenek pogromok — hallotta az újságok lepedőibe temetkezettek hangját az egyik asztal felől. felkapta a fejét. — Ezek mindig politizálnak — fogyott el hirtelen az érdeklődése irántuk, hiszen náluk már osztottak. Nézte a lapjait. A bridzs tudomány. Ennek megfelelően csak fillérben játszottak, jelképes pénzben, hiszen a a meg-meglóduló inflációban mit sem ért már a korona sem. (Nem beszélve a koronás főkről. Ám azokról most tényleg nem beszélve.)

Az osztó, a sportos rendőrkapitány, vele szemben a gimnázium apró termetű igazgatója és a kövér patikus közömbösség mögé rejtett feszültséggel figyelte, hogy mit mond be az ügyvéd. A mérgek keverőjének önkéntelenül a kívánt színre mozgott a szája, hiszen ő volt a pár másik tagja. Párosan szép az élet, még bridzsben is. És a licit, a licit mindenké fölött. A játékot csak komolyan lehet venni. Ezt tették ők is. Minden idegszálukkal.

Szaporodtak a strigulák és gomolygott a dohányfüst az intarziás mennyezet felé. Csak a sör fogyott nehezen az izgalomban. A Kaszinó vendéglőse a végén vakarhatta a fejét...

+ + +

Korláth úr a kalapja karimájáig lódította a botja végét, mintha karddal tisztelegne. Néha azon kapta magát, hogy bal lábával kerülgeti a nem létező kardhüvelyt. Ennyi maradt benne a világégésből, amelynek csak a kályhamelegét érezte valamilyen eldugott irodában.

Az utcán megint eszébe jutott a mondat, amit belépéskor hallott. — Micsoda világ! — csóválta a fejét.

+ + +

A kabin félhomályában, míg magára öltötte a nyakig csíkos fürdőruhát, bosszankodva szögezte le: feleségének azok a kísérletei, hogy valamennyire felhizlalja, szomorú következménnyel jártak. Duzzadó bicepsz és erős lábikrák helyett — dagadó pocakja nőtt. Ez most különösen zavarta, amikor úgy akart kilépni a sugárzó napfényre, hogy az egyben az ő hódító férfiasságának a glóriája is legyen.

Rengetegen voltak, és mind mással törődött, nem vele, állapította meg vászonsapkája alól. A nyüzsgéstől félre keresett magának padot, ahonnet szemrevételezhetette a fürdőzőket. Hátha talál ismerősre, akivel néhány szót válthat. Vagy éppen ellenkezőleg, hogy mielőtt valaki, aki számára ellenszenves, beszédbe elegyedne vele, a magával hozott újság mögé bújhasson.

A város apraja-nagyja idejárt felfrissülni. Különösen a külvárosiak. Ezért aztán némelyek az úri társaságban fel is húzták az orrukat, ha a nagyszuzodáról esett szó. Mennyi lehet a napi bevétel? Tellene belőle több padra, sőt, ha jól megnézi az ember, a tóvá dagasztott patakra U-alakban cölöpözött kabinsor és az olcsóbb szekrények, no meg a trambulín állapota ácsmester után kiált. És bővíteni is lehetne arra föl, a zsilip felé.

Egy házaspár kért engedélyt, hogy a pad üresen maradt részére telepedhessen. Bólintott és védekezően kihajtotta az újságot. Azért a fülét nyitva tartotta, s lám, mit hallott:

— Figyeled, hogy húzódnak hátra?

— Gondolod, hogy meg merik tenni? Ugyan, Cicuskám, arra az erdő bokrai valók. Ebben a forgatagban még beszélgetni se tudnak.

— Nézd csak, milyen szorosan ülnek egymás mellett. Hogy mondják franciául?

— Tête-à-tête. Magyarul szimplán hangzik: fej fej mellett.

— Nézd a selyma, hova nyúlkál.

Nevettek. Korláth úr maga mellé tette az újságot. Eltartott néhány másodpercig, mire rájött, hogy kíváncsiságra az olvasószemüveg nem alkalmas. Úgy tolt fel a homlokára, hogy a sapkája a fején maradjon. No most, nézzük csak. Addigra már megváltozott a kép. Sőt a hang is. Ki az, aki üvöltözik ott? No de ilyet, egyenruhás rendőr! Az erkölcs őre! Teljes felszerelésben! A házaspár elképedve bámulta a fejleményeket.

— Mit mond? — kérdezték egymástól.

Az ügyvéd felállt. A pad megbillent. Elnézést, magyarázkodások. Nem tesz semmit. Korláth szemüveg nélkül sem látott olyan messzire, ezért hát elindult a hang irányába. S amikor közelebb ért, már előtte ment szemlesütve a pár, mögöttük a dühtől és a melegtől kivörösödött képű főtörzsőrmester. Többen vele együtt fújták az erkölcs kórusát, amíg el nem tűntek a delikvenssek a pénztár sötétjében. A rend őrének kezében plajbász és blokk papír. Ebből feljelentés lesz — suttoztak mögötte.

A csoportosulás nemsokára feloszlott. A ritkuló gyűrűből kiléptek a fiatalok, most már felöltözöttek, s nem nézve semerre sem, csak a lábuk elé, távoztak az uszodából.

Korláth ekkor ismerte meg őket. — Mancsi... — szaladt ki a száján. Hát így sütik a baracklepényt?

+ + +

Este sokára kezdték el a kártyát. Az uszodai botrányról mindenki hangot adott a saját, egyéni véleményének. Ám senki sem volt szemtanúja az esetnek. Csak Korláth. Mondja, vagy ne mondja? Mivel szokása szerint később érkezett, egy darabig nem kellett nyilatkoznia. Lassan rájött a többiek részletes híradásaiból, amiket ki tudja, honnan szedtek össze, hogy az ő helyszíni beszámolója ugyancsak igen szegényes lenne. Egyetlenegy vonatkozásban állt magasan a többiek felett: egyedül ő tudta teljes bizonyossággal, hogy ki az a jó házból való úrleány, akinek becsületébe gázolt az ifjú.

És éppen ez volt a bökkenő. Ha elárulja, hogy a gépirónője a botrány egyik szereplője, akkor tisztázni kell először is a tényállást, aztán ha a kislány bűnösnek találtatik, a saját feddhetetlensége érdekében alighanem el kell bűcsúznia tőle. Mancit csak holnap tudja vallatóra fogni. Nehéz lesz. Hogyan magyarázza meg, miért nem avatkozott be? Mint tekintélyes ügyvéd leinthez volna a hóbörgő „főtörzset”. Arról nem is beszélve, hogy tulajdonképpen — ha Mancsi hajlik a szavára — ő lett volna a fiatalember helyében! No ez a feltételezés felborzolta a szőrt a hátán. Kérdőn néztek rá: És te mit hallottál az esetről?

Már többen állták körül.

Megvédi Mancit. Meg fogja védeni. Hátha — sőt: biztosan — hálás lesz ezért. Kézzel foghatóan. Kézzel jól megfoghatóan. Ám a botrány tényével, a hatósági közeg eljárásával nem helyezkedhetett szembe így, egy asztalnál az illetékes hatósággal, hogy nem vallja be szemtanú voltát. Azonban, mielőtt még végigért volna gondolatai során, már beszélni kezdett.

— Akármilyen is történt, felháborító, hogy mit nem engednek meg maguknak ezek a fiatalok. Különösen azok, akiknek jól ismerjük az arcukat — dőlt hátra a székén és figyelte, kinek a vonásain tükröződik a helyeslés. A fővárosból, a Nagymező utcából, a bárókból, az Est-lapokból árad ez a destruktív világnézet. Nem tisztelik a nőt. És az erkölcsöt, a társadalom talpkövét. Nekünk, itt vidéken, kellene példát mutatnunk. Sőt: példát statuálnunk! És így tovább, és így tovább. Bólintott rá az igazgató. Végre a patikus megkérdezte:

— Honnan tudod, hogy zsidó az a fiatalember? Hiszen ott sem voltál!

— Gondolod, hogy egy igaz magyar ilyet tesz?

— Milyet? Hiszen semmi sem történt! A közeg felfújta az egészet!

Akkor is. Ha most nem, lehet, hogy legközelebb vérszemet kapnak. Tenni kell valamit. Igen, tenni kell valamit. Mind a kapitányra néztek. Elgondolkodva nyomta a többi csikk mellé az otthon töltött cigarettát. A hamutartóban azért még pislákol a parázs.

— Addig nem nyilatkozom, amíg meg nem ismertem az ügyet. Majd holnap, amikor elém teszik a jelentést.

— No igen, ez a dolog rendje — bólintott rá az igazgató. És a patikus is. Korláth azonban nem hagyta magát. Ha már nem ő kezdhette, legalább övé legyen az utolsó szó. Körbe-körbe biztató tekintetek.

— Tudjátok? Kolumbusz tojása! El kell választani egymástól a nőket a férfiaktól. Hozzál erről rendelkezést mint főkapitány! Még holnap!

A sokcsillagos férfiú előbb újra elnyomogatta a hamvába holt csikket, csak azután szólalt meg:

— Azért játsszunk le még egy partit, gyerekek!

+ + +

A kapitány kikísérte szobájából a törvényhatóság nagytekintélyű vezérszónokát. Szóval nagy a felháborodás. Tényleg tenni kell valamit. Ha már nem sikerült az ékszerbolt betörőjét fülöncsípni. Mielőtt ismét a rendőrségre húznák a vizeslepedőt. Most polgármester-választás előtt. Őt egyébként nem érdekelte az uszodák gondjából, neki vitorlása volt a nagy tapon. És halásztanyája. Az a természetes élet, nem körülfalazottan a mások lábvize. No jó, nézzük, mit ír Kovács XIII. János.

Behívatta a pufók arcú, rezes orrú főtörzset. És mit csináltak? Vagy úgy? Csinálhattak volna?

Hát jó, ha annyira akarják.

Egy pillanatilag elgondolkodott az időbeosztáson, aztán lediktálta a rendelkezést.

+ + +

Az újságok fel voltak háborodva. Világ csúfja, ország szégyene. Ne tegye meg magát erkölcsbírónak a rendőr, mert ha esetleg történt is valami, elintézhette volna szépen csendben. És akkor nem elég a botrány, az egyik törvényhatósági bizottsági tag indítványt tesz: „tekintettel a romlott közerkölcsökre, hassanak oda, hogy a városi uszodákban külön fürödjének a nők és a férfiak”. A rendőrség fejet hajt a népszónoknak, s meghozza határozatát: ezentúl a férfiak délelőtt 10-től 5-ig mehetnek az uszodákba — mikor? munka helyett? — a nők pedig 5 óra után, a didergető alkonyban. Érti ezt a józan ember?

+ + +

— Látja, Mancika, ha rám hallgat, nincs ez a botrány.

Ha nincs ez a botrány, talán még mindig nem kérte volna meg a kezemet — gondolta zárójelben Mancika. Ezek után — mosolyodott el magában — nem maradt más megoldás szegénynek, csak ez. Hanem térjünk a tárgyra.

Szegénylősen vette elő táskájából a levelet.

—Ügyvéd úr... Úgy gondoltuk, anyám úgy gondolta, hogy ha el tetszene vállalni... a tanúm lehetne.

— És ki a vőlegény, nem ismerem.

— Tetszett látni már...

— Csak nem a kuzin?

— Kuzin? Ja igen — jutott eszébe. — Úgy megértettük egymást, mintha a kuzinom lett volna. Most meg aztán... — pirult bele.

— Akkor hármásban mehetünk az uszodába — vigasztalódott az öreg. Ajaj, de ahhoz vissza kell vonatni a kapitánnyal a rendelkezést! Hogyan is hozhatta meg! Azért, mert javasoltam? Nem kell mindent komolyan venni, amit az ember első felindulásában mond!

— És a fiatalember mivel foglalkozik?

— Fogalmazó a városházán.

(Ugye, jó lenne, ha szólnék a leendő polgármesternek, hogy tartsa rajta a szemét...) Kibontotta a borítékot, szépen, szabályosan, papírvágóval. Hümmögött egy darabig. „Mint lányomnak apja helyett apja...” Mit lehet erre válaszolni? „Természetesen a nagyságos asszony is...” Természetesen. Hm.

— Mikor lesz? — kereste a kibúvót.

— Megvárjuk a nagyságos asszonyt — találta ki Mancika főnöke gondolatát.

Ha fölvette volna az állásra először jelentkező vén banyát! Most már nincs mentség.

— És lesz egyházi esküvő? — próbálkozott ismét.

Mancika fülig pirult.

— Izor azt szeretné...

Korlátnak leesett az álla. Jól hallotta?

— Úgy tudom, hogy ügyvéd úr liberális nézeteket vall.

Furcsán magas hang jött ki a torkán, aztán köhögni kezdett:

— Igen, liberális, liberális. Mancsi modern nő, csak nem akar — hm — templomban esküdni?

— Izor azt szeretné...

Végre megkérdezte, mit szeretne Izor. Csak minél kisebb feltűnést. Amennyire zártkörű csak lehet. No, ebben egyetértettek. Milyen név ez az Izor? Erdélyi. a család Erdélyből menekült. Nem most, még régen.

— Hát nem zsidó?

— Megmutassam a keresztlevelét? — sütötte le a szemét Mancika.

— Hát lányom, persze, hogy elfogadom. És valami nagyon szép nászajándékot is kaptok tőlem.

Eszébe jutott ugyanis, hogy valamelyik hajdani ügyfele adott neki egy h.ánykarú? hatkarú? ezüst gyertyatartót. Eddig nem dicsekedett vele, hová is tette? Meg kell lennie valahol. Homályosan sejtette, hogy *Izornak* tetszeni fog.

— No akkor lássunk munkához — teregette ki megkönnyebbülten a következő ügy iratait.

Míg diktált, szokásához híven, hátratett kézzel, meg-megállva, szórakozottan ki nézett az ablakon. Egy hosszú lábú szúnyog döngött az orra előtt. Itt csak ez az egy, de a tó partján ezernyi. Még múltkor hívta a kapitány a halásztanyára. Nem, mégsem megy ki. Elhessegette a kis állatot, és közelebb lépett az üveghez.

— Mancika, jöjjön csak ide.

Már megint ott állt a kuzin. Ilyen korán?

— Főnök, egy percre leugorhatnék hozzá?

— De csak egy percre!

— Csak megmondom neki...

Míg azon gondolkodott, hogy legmagasabb beleegyezése jeléül intsen-e az ifjúnak, odalent a fiatalok már boldogan köszöntötték egymást.

Majd jönnek tiszteletüket tenni. Hát a neje bizonyára meg lesz nyugodva. De ő? Hogyan áll meg a törzsasztal előtt? Csak ne szónokolt volna Est-lapokról, meg Nagymező utcáról! Az az arcél! Lobogtathatja a keresztlevelet a patikus orra előtt! Felnőtt ember. A bolond is akkor bolond igazán, ha papírja van arról, hogy normális.

— Jó képet kell vágni a dologhoz — sóhajtott.

— Hanem ez csak az egyik. A másik, a *másik!*... Mihez lesz majd joga annak az ifjoncnak! Képzelem. (És képzelte.) Haj, milyen könnyen jut hozzá, mert fiatal!

Persze most már botrány sem lehet belőle!